

Son iki yüz ilde xalqımızın 44 günlük Vətən müharibəsində qazandığı Zəfər qədər möhtəşəm qələbə yoxdur. Qazandığımız bu Zəfərdən beş il ötsə də hərb tarixində yeni səhifə açmış 44 günlük Vətən müharibəsindən ölkəmizdə, eləcə də dünya ölkələrində hələ də danışılır, müzakirələr aparılır. Bu Qələbə xalqımızın üzərindən məglub, torpaqları işgal altında qalan, qəçqin və köçkün sözünü götürdü. Xalq-Dövlət-Ordu birliliyinin ən yüksək səviyyədə olduğunu bütün dünya gördü. Vətən müharibəsinin əhəmiyyəti, mahiyyəti və nəticələri hələ uzun müddət təhlil ediləcəkdir. Azərbaycan Prezidenti, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin yeniləməz qətiyyəti, dəmir iradəsi, yürütdüyü güclü daxili və xarici siyaset, Prezident kimi fəaliyyəti dövründə qəbul etdiyi qərarlar, atlığı addımlar, sərgilədiyi diplomatik gedişlər, qazandığıımız qələbəni şərtləndirən başlıca amillər sırasındadır.

44 günlük Vətən müharibəsində hərbi-siyasi yolla işğaldan azad olunan ərazilərimizdə bu gün bayram ovqatı, sevinc hökm sürür. Vətən müharibəsinin 24-cü günü - 2020-ci il oktyabrın 20-si hərb tariximizə Zəngilan şəhərinin və ətraf kəndlərin erməni işğalından azad edildiyi gün kimi həkk olunub. Dövlətimizin başçısı 2023-cü il iyulun 31-də imzaladığı müvafiq Sərəncama əsasən şəhərin işğaldan azad edildiyi 20 oktyabr tarixi Zəngilan Şəhəri Günü kimi qeyd olunur. Sərəncam işğaldan azad edilmiş şəhər günlərinin təsis olunması Vətən müharibəsində qazanılmış tarixi qələbəni əbədişdirmək məqsədi daşıyır.

"ZƏNGƏZURUN ŞƏRQİNDƏ DƏ, QƏRBİNDƏ DƏ AZƏRBAYCAN XALQI ƏSRLƏR BOYU YAŞAMIŞDIR"

44 günlük Vətən müharibəsində Cəbrayıl və Füzulidən sonra döyük meydanında azad olunan 3-cü şəhər Zəngilan oldu. 29 oktyabr 1993-cü ilde Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğal olunmuş rayon işğal olunmadan qabaq erməni qüvvələri tərəfindən tam olaraq mühəsirəyə alınmış və on minlər insan qırılmış tehlükəsi ile üz-üzə qalmışdır. Hər tərəfdən mühəsirəde qalan sakinlər Araz çayını keçərək, xilas olmuşdular. Xatırladaq ki, Zəngilan inzibati rayon kimi 1930-cu ildə təşkil edilmişdir. Rayonun ərazisi müxtəlif tarixi dövrlərdə ayrı-ayrı inzibati ərazi bölgülərinə məruz qalmışdır. Rusyanın işğalı zamanı 1828-ci ilə qədər bölgənin ərazisinin Bəsitçaydan qərətərəf hissəsi Naxçıvan, şərqi tərəf hissəsi isə Qarabağ xanlığının tərkibinə daxil olur. XIX əsrin əvvəllərində Rusyanın Cənubi Qafqazı işğal etməsindən sonra yeni ərazi-inzibati bölgüsü aparılır. 1868-ci ildə Yelizavetpol quberniyası yaradılır. Onun tərkibində Şuşa, Yelizavetpol və Zəngəzur qəzaları yaradılır. Yeni bölgüyə əsasən, Zəngilan rayonunun ərazisi Zəngəzur qəzasına daxil edilir.

"Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti süqutu uğrayanından bir neçə ay sonra Zəngəzur da bizim əlimizdən alındı. Bu tarixi də hər kəs bilməlidir, 1920-ci ilin noyabrında sovet hakimiyyətinin qərarı ilə heç bir əsas olmadan tarixi diyarımız Qərbi Zəngəzur Azərbaycandan ayrıldı və Ermənistana verildi. Bu, xalqımıza qarşı növbəti düşməncilik və ədalətsizlik idi. Cənki Zəngəzurun şərqində də, qərbində də Azərbaycan xalqı əsrlər boyu yaşamışdır və indiki Ermənistən ərazisində olan Qərbi Zəngəzurun bütün toponimləri, bütün kəndlərin milli tərkibi Azərbaycan xalqına məxsus idi", - deyə Prezident İlham Əliyev çıxışlarının birində bildirib.

Son iki yüz ilde təbii sərhəddə malik olmayan Zəngilan 1930-cu ildən avqustunda müstəqil rayon kimi formalaşır və dəqiq müəyyən olunmuş bir ərazisi olur. Zəngilan rayonunda bir şəhər, 5 qəsəbə (Ağ oyuq, Minciyan, Bartaz, Ağbənd, Həkeri) və 79 kənd olmuşdur. Burada müxtəlif dövrlərə aid daş abidələri vardır. Hər daşında bir tarix yaşayır. Hər

Zəngilandan başlanan Böyük Qayıdış

bir ərazisi Azərbaycan tarixində xəbər verir. Belə zəngin tarixi ilə tanınan Zəngilanın artıq müharibənin 24-cü gündündə bir neçə kəndi və Zəngilan şəhəri artıq işğaldan azad olundu.

"TƏHLÜKƏSİZLİK, RAHATLIQ, RİFAH, MƏŞĞULLUQ VƏ GƏLƏCƏK İNKİŞAF"

Böyük Qayıdış Zəngilan rayonunda "Ağlı kənd" konsepsiyası əsasında yenidən salınmış Ağlı kəndinə sakinlərin köçürülməsi ilə başlanıldı. Qısa bir zamanda abadlıq-quruculuq işləri start götürdü. Cənab Prezidentin bildirdiyi kimi, biz azad edilmiş bütün torpaqları berpa edəcəyik. Bildiyimiz kimi, birinci "Ağlı kənd" pilot layihəsi Zəngilanın 1-ci, 2-ci, 3-cü Ağlı kəndlərini əhatə etmiş oldu. Birinci pilot layihə Zəngilanın Ağlı kəndində həyata keçirildi. Yenidən qurulan Ağlı kəndi müasir tələblərə uyğun olaraq quruldu. Ağlı kəndində müasir şəhərsalma standartları tətbiq olunub. Küçələrin "ağlı" işçəkləndiriləsi, isti və soyuğadəvamlı ekoloji evlərin inşası, məisət tullanıtlarının idarə olunması, günəş panellərinin quraşdırılması kimi əməllər bu konsepsiyanın tərkib hissələridir. Bəli, artıq işğaldan azad olunan ərazilərimizin əzəli sakinləri öz dədə-baba yurdlarına qaydırırlar. Zəngilan rayonu Ağlı kəndində canlı həyat yaşınlıq,

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Ağlı kəndində "Ağlı" hotelinin açılışını edib. "Ağlı" hoteli Zəngilan şəhər mərkəzindən 20 kilometr məsafədə, Həkeri çayı vasitəsilə yaradılmış sünə gölün sahilində yerləşir. Hotelin binası üç mərtəbədən ibarətdir. Birinci mərtəbədə qonaqları foye və rahat gələmə zonası qarşılıklı.

YAŞIL ENERJİ ZONASININ YARADILMASI

Əlbəttə ki, işğaldan azad olunan ərazilərimizdə infrastruktur layihələr, yeni yolların çəkilişi, yaşayış yerlərinin təməlinin qoyulması, iaşə müəssisələrinin açılışı və s. plnli şəkildə layihələr əsasında həyati keçirilir. Məqsəd insanların rahatlığının və firavənliyinin təminatıdır. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev "AzərEnerji" Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin "Zəngilan" və "Şayifli" Su Elektrik stansiyalarının açılışlarını etməsi ərazilərdə görünlən işlərin planlı şəkildə həyata keçirilməsinə söyklənir. İşğaldan azad edilən ərazilərdə

dinq" MMC-nin dəstəyi ilə həyata keçirib. Konservasiya olunan tarixi məscidin yanında yeni məscid inşa edilib. Məscid binasında 220 və 100 nəfərlik ibadət zalları yaradılıb. Məscidin minarələri və günbəzi kaşı və kərpicdən yığılıb. İnteryerdə nəqqaslıq işləri aparılıb, mehrab kaşdan yığılmış nəbati naxışlarla işlənib. Minber və şəbəkə elementləri təbii ağaçdan hazırlanıb. İşğal dövründə dağıdılmış tarixi Zəngilan şəhər məscidinin ərazisində isə açıq səma altında sərgi yaradılıb. Burada işğalın ən ağır fəsədlərindən biri kimi beşəri əhəmiyyətə malik medəni ərsimizin, o cümlədən İslam dininə aid abidələrin qəsədən dağıdılması və mehv edilməsinə dair faktlar yer alıb. Eyni zamanda, bu ərazilərdə yüzlərə müsəlman qəbiristanlığının məhv edildiyi, müsəlman dini ibadət yerlərinin, məscid və türbərimizin təyinatının dəyişdirilərək saxtalaşdırıldı, bir çox hallarda isə tövle kimi istifadə olunaraq orada dinimizdə haram sayılan heyvanlar saxlanıldığı aşkar edilib.

"BİZ TAM MÜSTƏQİLİK, HEÇ KİMDƏN ASILI DEYİLİK, ÖZ HƏYATIMIZI ÖZÜMÜZ QURURUQ"

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən Zəngilan şəhərinin daxili yol-kommunikasiya şəbəkəsinin təməlinin qoyulması bu ərazidə de aparılan abadlıq-quruculuq işlərinin davamlığına söykənir. Layihə üzrə şəhərdaxili yolların ümumi uzunluğu 31 kilometrdir. Layihənin birinci mərhələsində ümumilikdə 17,14 kilometr uzunluğunda yollar salınacaq. İki və dörd hərəket zolaqlı bu yolların eni 18-34 metr olacaq. Yolboyu velosiped və piyada zolaqları yaradılacaq, yaşlılıqlar salınacaq. Horadiz-Zəngilan avtomobil yolu Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonları ərazisində icra olunan və işğaldan azad edilmiş ərazilərimizin sosial-iqtisadi inkişafında mühüm rol oynayacaq yol infrastrukturun layihələrindən biridir. Hacıqabul-Bəhramtəpə-Mincivan-Ermənistan ilə dövlət sərhədi avtomobil yolu Horadiz-Zəngilan hissəsi ötən əsrin 80-ci illərində inşa edilib və otuzillik işğal dövründə tamamilə sıradan çıxarırlaraq yararsız vəziyyətə salınıb. Uzunluğu 61 kilometr olan Horadiz-Zəngilan avtomobil yolu əsaslı təmiri dövlətimizin başçısının müvafiq Sərəncamına əsasən həyata keçirilib. Təmirlikti işləri Hacıqabul-Bəhramtəpə-Mincivan-Ermənistan ilə dövlət sərhədi avtomobil yolu Horadiz-Zəngilan hissəsindən aparılıb.

Görülən işlərin məntiqi nəticəsi olaraq Azərbaycanın işğaldan azad edilmiş ərazilərinə Böyük Qayıdış Zəngilan rayonunda "Ağlı kənd" konsepsiyası əsasında yenidən salınmış Ağlı kəndinə sakinlərin köçürülməsi ilə başlanıldı. Bu gün isə əzəli sakinlərin səsi-sədasi, toy-büsət çalışısı Füzulidən, Laçından, Şuşadan eşidilir.

Qarabağ və Şərqi Zəngəzurumuz yenidən qurulur. Hər bir ərazidə böyük abadlıq-quruculuq işlərinə başlanılıb. Artıq işğaldan azad olunan ərazilərimizdə Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonlarında genişməqəsli yenidənqurma, bərpa-quruculuq işləri davam etdirilir. Prezident, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə rəşadətli Azərbaycan Ordusunun qazandığı Zəfər nəticəsində keçmiş məcburi köçkünlərin 30 ildən sonra könlüllü, təhlükəsiz və ləyaqətli doğma yurdlarına qayitmalarına imkan yaranıb və Böyük Qayıdışın yüksək səviyyədə təmin edilməsi məqsədi ilə ardıcıl işlər görülür. "Biz müstəqilliyyətin möhkəmənməsi istiqamətində çox böyük işlər görmüşük. Siyasi cəhətdən tam müstəqiliy. Həc bir ölkə bizim iradəmizə təsir edə bilməz və bunu artıq hər kəs bilir ki, Azərbaycanla hesablaşmaq lazımdır, Azərbaycanın mövqeyini nəzəre almaq lazımdır. Azərbaycan özüne hörmət edən dövlətdir və hər kəs dən bu hörməti tələb edir və bunu eldə edir. Biz iqtisadi cəhətdən müstəqil olmaq istəyirik. Bu gün iqtisadi cəhətdən müstəqil ölkələrin sayı o qədər de çox deyil. Bunu yaxın tarix göstərir. Ancaq biz tam müstəqilik, heç kimdən asılı deyilik, öz həyatımızı özümüz qururuz".

Zümrüd BAYRAMOVA